

ВІСНИК

VISNYK the **HERALD**

суспільно-політичний місячник

РІК XXXVII Ч. 2
YEAR XXXVII No. 2

ЛЮТИЙ — 1984
FEBRUARY — 1984

ЦІНА .90 ЦЕНТІВ
PRICE \$.90

ВІСНИК

ОРГАН ГОЛОВНОЇ УПРАВИ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБОРОНИ ЧОТИРЬОХ СВОБІД УКРАЇНИ

ЗМІСТ

СТЕПАН БАНДЕРА — Про Третю світову війну	1
О. БАГНІВСЬКИЙ — Дисиденти, дисиденти... (За „Украпресом“)	2
Про одну важливу лекцію СКВУ (За журналом „Патріярхат“)	2
ВЛН — Західня Європа, Америка і ССРСР	3
І. Д. — IV Світовий З'їзд ОУВФронту в Торонті	4
Резолюції VII Конвенції ОЖ ОЧСУ в Нью-Йорку	7
МИКОЛА ГОРБАЛЬ — Ой, кого ж ви... (Уривок)	7
В. Б. — „Ідеологічне“ чи „практичне“?	8
Прихід Андропова (Уривок із „Нью-Йорк Таймс Магазін“)	11
Американське Радіо „Свобода“ про АВН	13
КЛАВДІЯ ФОЛЬЦ — Косинки-хустинки (Спогад)	15
ОСИП РОЖКА — переклад із „Мілітери Ревю“ статті про ген. Петра Григоренка	17
А. ГЛАДИЛОВИЧ — Конференція на пошану Дмитра Донцова	23
Д-Р О. СОКОЛИШИН — Бібліографія (Рецензійний відгук)	24
Д-Р СОФІЯ НАУМОВИЧ — 10 передач про Україну (Франція)	

ГЕОГРАФІЧНИЙ АТЛАС — БЕЗ УКРАЇНИ И ПН. „РЕСПУБЛІК“

У Видавництві „Нельсон“ у Канаді саме вийшов географічний „Атлас світу“, в якому допущено особливої помилки: чи на вказівку „збоку“, чи у всліді власної глупоти Видавництво на просторі так зв. ССРСР написало тільки назву тієї московсько-більшевицької імперії „ССРСР“ і увесь велетенський простір — залило однією барвою. Не показано навіть географічного розташування України, Білоруси, Прибалтицьких країн, Вірменії і т.д.

Комітет Українців Канади вже вніс протест. Сподіваємося негайної реакції від СКВУ, від НТШ, УВАН, українського Гарварду, УВУ.

РІЧНА ПЕРЕДПЛАТА „ВІСНИКА“ КОШТУЄ ЛИШЕ 10 ДОЛ. НА РІК..
ЧУ ВИ ВЖЕ ВНЕСЛИ ПЕРЕДПЛАТУ НА РІК 1984-Й?

ВІСНИК

СТЕПАН БАНДЕРА ПРО ТРЕТЮ СВІТОВУ ВІЙНУ ПЕРЕСТОРОГА ПРОВІДНИКА ОУН СТЕПАНА БАНДЕРИ

„Багато шкоди в протибольшевицькому фронті накоїла концепція протидіяння большевицькій системі методами легальними, парламентарних виборів і т.п. В країнах новокупованих Советською Росією, в т.зв. сателітах спрямування національних і протибольшевицьких змагань на той шлях легальної боротьби принесло великі втрати, демобілізацію і заламання протибольшевицьких сил. До цього причинилась політика західніх держав, яка штовхала ті народи на такий шлях. Проти большевизму — системи безоглядного терору, безправства, тоталізму — є можливий тільки один спосіб визвольної боротьби для поневоленого народу — безкомпромісова революція.

Західній світ недобачає і недооцінює найпевніших і найтвердіших сил в світовому змаганні з большевизмом — революційних визвольних рухів поневолених народів.

Так само як Україна, багато інших народів ведуть свою боротьбу з большевизмом, з російським загарбницьким імперіялізмом. Національна ідея, змагання за свою самостійність і свободний розвиток, дає тим народам силу”... (1949 р.)

„Коли, на Вашу думку, СССР викличе війну з Америкою?

Тоді, як вже не зможе більше здобувати в „тихій війні”, коли на Заході не буде мати більше успіхів у своїй комуністичній, розкладовій і підривної дії і як наткнеться на твердий спротив у своєму просуванні на схід, в Азії, як це сталося на Близькому Сході. Тепер СССР не потребує одвертої, повної війни, доки при наисвності західніх держав здобуває легше і біль-

ше без великого ризику.

Чи Ви хочете спровокувати війну між СССР і Америкою?

Ми не маємо змоги цього зробити ані це не лежить в сфері наших завдань. Ми ведемо свою власну боротьбу і дбаємо про спільний визвольний фронт усіх поневолених большевизмом народів. А питання війни західніх держав з СССР — це справа захисту їхніх життєвих інтересів.

Коли б дійшло до війни між Америкою і СССР, чи тоді вибухла б революція в Україні?

Якщо б воюючи проти СССР держави виразно й зобов'язуюче задекларували підтримку українським самостійницьким змаганням, визнали українську державність, як одну з цілей війни, і на ділі трактували Україну та її союзників, нашу визвольну боротьбу за союзника — тоді наша революційна боротьба велась би за таким пляном, щоб якнайбільше причинитися до швидкого і повного повалення спільного ворога і до встановлення миру.

На випадок іншої постави держав, що воюють проти СССР, ми трактували б їх війну як також чужу нам справу і свою власну боротьбу провадили б виключно за власним пляном, як це для нас було б найкорисніше, не маючи підстав координувати її з воєнними плянами противників СССР.”

(Із розмови з західніми журналістами в 1949 р.)

Відгуки

ДИСИДЕНТИ, ДИСИДЕНТИ...

Слідами матеріалів „Украпресу”

„Не все те золото, що сяє”, — каже українське прислів'я. Так ото і з генералом Григоренком. Бути „патріотом” на дві сторони — це не геройство, а лицемірство. А що він деколи щось скаже про Україну — це тільки його тактика (він же людина військова і знає добре психіку людей: завжди знайдуться люди, що будуть „за” і „проти” його виступів). Оце й є та допомога до поділу між нами.

Таких патріотів між нами було й є повно...

У нашій місцевості живе Георг Вінс, баптистський священник-дисидент з Києва. По-українському не вмів говорити (його дружина говорить чудово) і не хоче мати зустрічей з українською громадою. Вже декілька разів запрошували його на прийняття — ігнорує. А в світовій пресі він записаний як українець. Так що русофілів між нами не бракує.

Колись один із них сказав мені: „Давай, Сашко, зробимо „бизнес”: я буду писати вірші про Україну (він має трохи тями писати), а ти будеш розсилати ті вірші до українських газет. Тільки я буду писати ті вірші по-руські”. Питаю його: „А чому ж по-руські?”. Відповідь була: „Бо по-руські красивіше виходить”. От вам і борися! Свій із своїм, щоб чужий боявся?

Чому Григоренко і його дружина фігурують на списку директорів Антидефамативної Ліги емігрантів Росії (не України), а про голодомор в Україні він сказав, що „не чув і не бачив”?

“VISNYK” — “THE HERALD” (ISSN 0042-7004) is published Monthly, except July and August, when bi-monthly for \$10 per year by the Organization for Defense of Four Freedoms for Ukraine, Inc., 136 Second Avenue, New York N.Y. 10003. Second-class postage paid at New York, N.Y.

POSTMASTER: Send address changes to THE VISNYK — THE HERALD, P.O. Box 304, Cooper Station, New York, N.Y. 10276.

Ви правду пишете, що ми і так уже були розсварені й до Григоренка, але отакі дисиденти, як ген. Григоренко, підливають тільки вогню до того...

О. Багнівський
Елкгарт, Інд.

(„Украпрес” № 11-12/1983).

◆◆◆◆◆
ПРО ОДНУ ВАЖЛИВУ ЛЕКЦІЮ ІV СКВУ

Хоч СКВУ дотепер не був на висоті своїх завдань, то перед ним є великі можливості, й українська громада в діаспорі свято вірить, що вони будуть належно використані. Спостережливий учасник не міг цього не забачити. Тому під тим кутом повинна проходити праця СКВУ.

Під час парад вражало, що події, які не належали до завдань СКВУ, розігрались на його форумі. На жаль, вже на самому СКВУ не можна було цього оминути. Тут шло про знеславлення визвольної боротьби українського народу під час Другої Світової війни й після неї середовищем ІСНО (Ідеологічно Споріднені Націоналістичні Організації) у своєму органі „Самостійна Україна”, що появляється у Чикаго. Проти цього знеславлення виступили Організації Українського Визвольного Фронту та поодинокі учасники цієї боротьби, вимагаючи певних санкцій. Треба шкодувати, що середовище ІСНО не спромоглося, ще до самого Конгресу СКВУ чи вже на самому Конгресі сказати „вбачаємось” за те, що було написано в „Самостійній Україні”. Так нам трудно сказати „вбачаюсь”! На жаль, і того не сталося. Мабуть, середовище ІСНО мало свої калькуляції, але в заклоченні всі сподівання були розвіяні. Еквілібристика не допомгла. Не треба думати, що противник завжди не має рації. Часом буває, що він має рацію. Можна шкодувати, що це питання забрало учасникам конгресу багато дорогого часу, але й це також можна зарахувати до одної з лекцій, яка є доброю наукою.

Журнал „Патріярхат”,
січень 1984 р., Нью-Йорк

ВЛН

ЗАХ. ЄВРОПА, АМЕРИКА І СССР

Мир — Божий дар, але мир розумний, справдливий. Не мир за всяку ціну, за ціну волі і державної незалежності, бо то мир могил. Писав Вергілій в „Енеїді”: „Боюся данайців, навіть як вони приносять дари”. Пакс советіка — то, власне, такі данайські дари Москви, які мають приспати чуїність наївного західньо-європейського буржуа, який думає: „Пощо нам збротися, пощо видавати колосальні суми на танки і літаки, коли нам нічого не загрожує? Прецінь Совети виразно заявляють, що вони не думають на нікого нападати, вони тільки бороняться перед американським імперіялізмом”.

Мир то таке приємне слово для слуху, воно так спокійно заколисує до сну. Москва заколисує „миром”, а кує зброю.

Пригадується картина з Гоголевого, „Вія”. В Києві на базарі зібрався гурт бурсаків, голодних і змучених промишляти, часто не дуже то чесними способами. Бурсаки співають тужливих пісень, коло них зібралися селяни і слухають захоплено, забувши про Божий світ. А тим часом другі бурсаки „промишляють”; у того потягнули курку, у другого торбу з різним добром, стягнули навіть у жінки хустку з плечей.

Подібні пісні співають московські сирени про мир і роззброєння, заманюючи наївних інтелектуалістів у московські сіті. Москва не думає вистрілювати свої ракети на Європу, то страхи на ляхи. Атомовий цвинтар не приніс би їй користі. Вона волить зачекати, аж грушка достигне і сама впаде в її торбу, пощо обрізувати гілки чи стинати ціле дерево? Американські ракети не допоможуть багато, якщо Європа не збудиться з самогубної евфорії і не почне думати про свою оборону. Сама техніка без людини мертва. Америка не може сама всіх оборонити, Європу, Близький Схід, Азію, Середню і Південну Америку, — її можливості теж обмежені.

Пропагування ненависти до американців

може довести до того, що одного дня Америка може сказати — Стоп! Досить того божевілля, нехай вільна Європа смажиться у соусі, який собі зготували. То не станеться за президентури Регена, він замудрий політик, але коли на зміну прийде якийсь слабодух-капітулянт, він зможе забрати американські дивізії із Зах. Європи і повернути Америку на шлях доктрини Монро — ізоляціонізму.

Втім випадку то була би вже дитяча іграшка для Москви. Вона не мусіла б навіть окупувати Європу мілітарно, вистачить, як її дивізії, танки і літаки будуть стояти на її кордонах, мов грізний меч Дамокля. Уряди поодиноких країн, з комуністів і соціалістів, будуть тільки маріонетками Москви, вони знайшлися б в позиції жидівських юденратів із гітлерівських гет. Поліція і генеральні штаби будуть обсажені пахолками Москви. Не важко уявити собі зміну панорами в європейських містах; зникнуть елегантні вистави і склепи, будуть довгі черги перед напівпорожніми склепами, нужда, сіра буденщина советської дійсності. Не один з тих корисних ідіотів, що домагаються миру і роззброєння Європи, поїде товаровими вагонами на Сибір до московських Гулагів, і там відкриються йому очі і подумає, що мабуть краще було бути „тот альс рот”, („мертвим, ніж червоним”), але буде вже запізно.

Маючи вільні руки в Європі, Москва скерує увесь свій мілітарний потенціал проти Китаю, або — замирившись — проти ЗСА і тоді буде атомовая війна.

Сподіваймось, що Західня Європа не проспить сама себе і власної державності.

„Ми рахуємо тільки на визволення власною боротьбою, протибольшевицькою революцією. Війна може створити пригрозі обставини, бути помічною. Але на визволення чужими силами Україна не рахує.”

Степан Бандера

ЧЕТВЕРТИЙ СВІТОВИЙ З'ЇЗД ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКОГО ВИЗВОЛЬНОГО ФРОНТУ В ТОРОНТІ

У днях 28 і 29 листопада 1983 р. відбувся в Українському Домі, вул. Крісті 83-85 в Торонті Четвертий Світовий З'їзд Організацій Українського Визвольного Фронту при участі 127 делегатів з Америки, Канади, Австралії, Англії, Німеччини, Франції, Бельгії, Голландії. Голова, д-р Роман Мауащук, відкрив з'їзд, вітаючи Дост. Ярослава Стецька і Славу Стецько, що їх присутні привітали стоячою овацією. Він привітав усіх делегатів і гостей, що прибули з 4-ох континентів, щоб спільно обдумати справу всебічної допомоги українському народові в змаганні за волю на рідних землях.

З'їзд відбувся у 100-річчя народження Д. Донцова, 70-річчя смерті Лесі Українки, 50-річчя голодомору в Україні, 45-річчя смерті полк. Є. Коновальця, 40-річчя АБН, у 19-ліття Укр. Визв. Фронту.

До ділової президії з'їзду були вибрані: голова мгр Т. Буйняк, Д. Процик, В. Мазур, Ст. Мудрик, Ю. Венгльовський, А. Костюк, секретарі: В. Дідюк, О. Рожка. До Почесної Президії: голова АБН Дост. Я. Стецько, Слава Стецько, голова ОЖ ОЧСУ Д. Степаняк, голова ОЖ ЛВУ М. Шкамбара, мрг Є. Гановський, голова ТУСМ Ігор Зварич, д-р В. Стебельський, голова АДУК, пор. Л. Футала, голова Об'єднання кол. вояків УПА, інж. Ониськів, Окіпнюк, Б. Мороз, д-р Кушик із Голландії, д-р В. Косик із Франції, мгр О. Коваль з Бельгії, ред. І. Дмитрів з Англії та І. Равлюк, Андрушко з Австралії, д-р О. Білик — УККА, Іванчук — КУК, Самоверський — Аргентина, Ткачук — СОУ Австралії, Остапюк — СУВБ.

Дост. Ярослав Стецько виголосив промову про визвольну ідею ОУН, що її створили полк. Є. Коновалець, Степан Бандера й Роман Шухевич. ОУН бореться за вільну, самостійну, соборну, демократичну Українську Державу. Треба йти до джерел нашої державності, до 2000-ліття існування Києва, столиці наших

земель, до джерел нашої культури. Україна не була диким полем, існувала українська влада на великих територіях під час Другої світової війни, а її охороняла УПА. Україна створила фронт поневолених народів, поширила ідею власних сил, боротьби цілого народу. Опортуності, капітулянти осуджують героїв визвольної боротьби, культ героїв, традиції державності. Патріархат постав на базі нашої духовної єдності. Вже дозріває революція в СРСР. Російський окупант накидає нам російське життя, „совєтський народ” з російською мовою, воюючі безбожники нищать наші церкви, проти української культури ширять російську антикультуру. Поборюймо російське безправ'я, насильну русифікацію цілого життя в Україні, що нищить українську духовність, традицію, звичаї, мистецтво, музику, пісні. Московська безбожницька імперія — остання у світі, вона скривається під маскою партократії, інтернаціоналізму. Нам треба ясних дороговказів, semaфорів, наші кличі це Бог і Україна, героїка УПА-ОУН, віра у Христа й Україну та її славних провідників, які віддали за неї своє життя. Р. Шухевич загинув героїчною смертю з хрестом на грудях. Треба ширити й боронити правду про Україну в духовній єдності з нашими героями, творцями ОУН, УПА, УВФ, треба видержати з визвольною боротьбою до кінця!

Д-р Богдан Крук-Мелодія, лікар УПА, розказав про славне 70-річчя Дост. Ярослава Стецька, що веде безкомпромісову боротьбу все своє життя за волю України. Він пригадав слова Симона Петлюри: „Не забуваймо за меч”! „Наш Достойний Ювілят сказав у 1941 р. Гітлерові тверде Ні! Сильна віра в Бога, в українську Правду, в духа свободи, в остаточну нашу перемогу характеризує Дост. Прем'єра Правління Української Держави в 1941 р. Коли тепер рішається „бути чи не бути” українській нації, то наша зброя є запорукою волі України!

Слава і многая літа Дост. Ювілятові!"

Всі встали й відспівали грімке „Многоліття”. Пані вручили Ювілятові його портрет, роботи мисткині Мирослави Ласовської-Крук.

Голова з'їзду прочитав привіт від Блаженнішого Йосифа Сліпого, прийнятий довготривалими оплесками і вставанням з місць.

Вибрано комісії. До Верифікаційної ввійшли: Андрухів, Равлюк, Б. Мороз, Андрусяк; до Резолюційної: д-р Б. Стебельський, В. Солонинка, ред. Леник, д-р Фостун, Голяш, Гайдамаха, З. Рихтицька, до Номінаційної: І. Дмитрів, Окіпнюк, Слава Стецько, Ю. Венгльовський, М. Кулик, Марія Колодій, Дарія Степаняк, Процик.

Д-р Р. Малащук здав звіт з діяльності УВФ, що об'єднує 45 організацій у 12 країнах світу, з тисячами членів і прихильників. Нашим завданням є об'єднати все українське громадянство довкола визвольної боротьби, спрямовувати думки на визволення українського народу з-під московського ярма, зберігати ідейне, ясне становище, звертати головну увагу на молодь. Треба охопити всю нашу громаду і скерувати дію на оборону України. Треба боротися зі знеславлюванням нашої героїчної боротьби, проти знеславлювання УПА і героїв визвольної боротьби за українську державу. Наша еміграція складається на 85% з народжених поза Україною. Наша молодь включається в наші політичні акції, що про них чує вся Україна. Збірка на Світовий Визвольний Фронт принесла велику суму. Наші дві великі світові акції: в обороні політв'язнів і збірка на Фонд оборони України увінчалися великими успіхами. Наше жіноцтво й молодь підтримують нас. Наша орієнтація на український народ, що бореться за свою державу.

Ред. Степан Мудрик з Німеччини виголосив доповідь „Визвольна боротьба України”. Він пригадав, як Ленін на руїнах царської імперії створив нову, московсько-советську імперію, визнав Україну незалежною державою, але зараз потім напав на неї. Муравйов приніс советську владу на багнетах в Україну, настав воєнний комунізм, що знищив провідну верству українського народу. Сталін вимордував 60

мільйонів людей, з того 20 мільйонів українців. Процес СВУ, СУМ, нищення інтелігенції, української Церкви, селянства через колективізацію, голодомор, вкінці русифікація, колонізація України москалями; загарбницька політика червоної Москви від Леніна аж до Андропова — наснажує українців до визвольної боротьби.

Мгр Андрій Гайдамаха звернув увагу на спротив сов. владі в Україні, що його досі не вдалося більшовикам зліквідувати. Національне питання досі не полагожене, спротив зростає. Правозахисний рух не оправдив надій. Советська імперія переживає кризу, яку годі здати поліційними методами.

Мгр Роман Зварич виголосив доповідь: „Наша допомога на міжнародному відтинку”. Він згадав про московський гін до панування над свігом, про загрозу ядерної війни, про потребу припинити продаж збіжжя, технології для ССРСР, бо це зміцнює московських імперіалістів. Альтернатива до атомної війни — це АБН, визвольна боротьба України, Треба посилити українські радіопередачі у вільному світі.

У панелі на тему „Наша допомога українській визвольній боротьбі” д-р Б. Стебельський говорив, що можемо зробити на відтинку культури. Нова „пролетарська” культура є засобом інтернаціоналізації, московщення, злиття націй у ССРСР, зближення української мови до російської, що проводяться в усіх школах в Україні. Пошуки за „позитивним героєм”, пропаганда „дружби народів”, мішані подружжя, перекидування мільйонів робітників, плянова розбудова нових міст, все це сприяє московщенню України. Фальсифікується український фольклор, науку, літературу, народне мистецтво, писанки, музику, пісню, казку, обряди, звичаї, український стиль, щоб витворити „советський” стиль. Вбивають українських науковців У вільному світі треба правду, факти, що заперечують сов. пропаганду. 8 мільйонів українців у ССРСР живе поза Україною, не має доступу до українських шкіл, преси, книжок, імпрез. Сов. наука і школа топчуть українську національну свідомість. Бракує історичних атласів України. Наукова Рада СКВУ повинна

видавати наукові збірники.

Ольга Заверуха з'ясувала допомогу визвольній боротьбі на жіночому секторі. Українська жінка — це основа родини. Мати Шухевича — це символ української жінки. Українських героїв виховали українські матері. Жінки здійснюють у житті ідеї УВФ, зберігають українську мову. Жінки здали іспит. У Декаді Жінки ми мали багато акцій, як голодівки, зустрічі з жінками інших народів, ширили правду про Україну. Треба використовувати всякі нагоди, щоб добитися успіхів. Праця жіноцтва УВФ йде різними шляхами: 1. приєднання нового членства від 18 літ, 2. співпраця з чужинками, з державними установами, 3. координація всіх організацій УВФ для спільних акцій, 4. слідкувати за всіма подіями у світі та реагувати на них.

Мгр Осип Рожка інформував про працю на молодіжному секторі. Маємо 300.000 української молоді; треба пропагувати такі історичні події, як: Крути, Листопад 30.6.1941, УПА, голодомор, воююча Україна, СУМ, УВФ. Треба відновити студентський відтинок, організувати масові демонстрації, ширити скрізь правду про Україну, провадити військовий вишкіл. Для здобуття своєї держави — треба посвяти.

Відбулися запити і дискусія. Ред. І. Дурбак шкодував, що не було звіту про діяльність українців в Австрії, Швейцарії... Д-р М. Климишин підніс справу української молоді. Ред. В. Солонинка говорив про українську внутрішню політику, обговорив наші національні роковини, як їх треба відзначати.

А. Костюк ствердив, що в Аргентині є 75% членів УВФ. Ст. Мудрик звернув увагу на ворожу діяльність серед української еміграції, що її розкладає. Мгр Є. Гановський ствердив, що Конгрес СУМ пройшов добре, наш доріст забезпечений. Д-р О. Соколишин підкреслив велику наукову працю на еміграції, багато кур-

сів української мови в університетах, наукові конференції, але треба збільшити інформації про Україну у світових мовах.

Голова Верифікаційної комісії, проф. Андрухів, звітував, що прибуло 127 делегатів і 55 гостей, разом було 182 учасники з'їзду, з того Канада — 43, Америка 29, Англія 27, Німеччина 7, Австралія 12, Аргентина 6, Бельгія, Голляндія, Франція — по 1.

Голова Номінаційної комісії, І. Дмитрів, прочитав листу нової Управи УВФ яка й була схвалена: голова інж. Богдан Федорак (Детройт), почесний голова д-р Р. Малащук, який був 16 років головою УВФ; заступники: В. Мазур, О. Коваль, секретар д-р Б. Крук-Мелодія; члени президії: д-р А. Бедрій, Лев Футала, О. Заверуха, Дора Процик, Д. Крушельницька, Мирон Барабаш, Ю. Венгльовський.

В. Мазур з'ясував справи Конгресу СКВУ, справу знеславлювання визвольної боротьби. І. Дмитрів поінформував про намічений порядок Конгресу СКВУ.

Д-р Ст. Галамай прочитав проєкт резолюцій з'їзду, що їх після дискусії прийнято.

Д. Степаняк повідомила про підготовку світової оборони Ольги Мешко.

Нововибраний голова УВФ, інж. Богдан Федорак, подякував за вибір, а також господарям з'їзду, і із кінці заявив: „З мечем у руках розв'яжем вузол усіх проблем”.

Голова з'їзду, Т. Буйняк, подякував Дост. Я. Стецькові, Славі Стецько, а теж паням з ОЖ ОЧСУ та ОЖ ЛВУ за харчування і закриття з'їзд. В кінці всі відспівали „Ще не вмерла Україна”.

Найбільш додатнім явищем Четвертого з'їзду ОУВФ-фронту була велика кількість молодих делегатів і гостей.

І.Д.

Комунізм — Облуда!
Націоналізм — Перемога!

УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ ФОНД — ЦЕ ГОЛОВНА ЕКОНОМІЧНА ПІДПОРА ДЛЯ ВЕЛИКОЇ ПОЛІТИЧНОЇ ПРАЦІ УКРАЇНСЬКОГО КОНГРЕСОВОГО КОМІТЕТУ АМЕРИКИ.

РЕЗОЛЮЦІЇ

VII-го З'їзду-Конвенції Об'єднання
Жінок Оборони Чотирьох Свобід
України

1-го і 2-го ЖОВТНЯ, 1983

Нью-Йорк

1. Ми, члени Об'єднання Жінок Оборони Чотирьох Свобід України, зібрані на VII Конвенції в Нью-Йорку, щиро вітаємо нескорений, воюючий Український Нарід в Україні та у вільному світі.
2. Вітаємо Патріярха Української Помісної Католицької Церкви Йосифа Сліпого й Ієрархів Православної, Католицької та Євангелицької Церков, шлемо щирий привіт для нам дорсгих Прем'єра Українського Уряду в Екзилі Достойного Ярослава Стецька, його дружини п. мгр. Слави Стецько і членів Проводу Організації Українського Визвольного Фронту.
3. Рішуче заявляємо, що даліше будемо стояти на позиціях, які визначила основниця нашої організації сл. п. Уляна Целевич-Стецюк, а її ідеї будуть оказувати нам шлях в майбутній праці.
4. Ціллю і змістом нашої праці буде нести моральну допомогу воюючій Україні з вірою, що день її визволення наближається.
5. Стверджуємо, що наша участь в інформативних акціях на терені Америки, як і поза її межами, на міжнародних жіночих конференціях є конечно потрібною.
6. Морально підтримуємо визвольні змагання на роців, поневолених Росією.
7. В 50-ту річницю злочину Росії, створення штучного голоду в Україні, зобов'язуємося посилити працю працю поширення інформації про цю страшну річницю та довести до засудження Росії американськими та іншими чужинецькими чинниками.
8. Засуджуємо провокативні виступи, статті й книжки про „Неділмство з Росією” ворожих нам елементів.
9. Засуджуємо кримінальне збиття Росією корейського пасажирського літака.

За Резолюційну Комісію:

Даша Процик

Оля Федак

Зена Рихтицька

Микола Гербаль

ОЙ, КОГО Ж ВИ, МАМЦЮ, ЖДЕТЕ?

(Колядка, присвячена Оксані Мешко)

Ой кого ж ви мамцю, ждете, —
 Ой кого ж ви, мамцю, ждете, —
 святий вечір вже,
 Й не їсте святу вечерю, ой, кого ждете?

То не січень стогне, плаче, то сини ідуть,
 Бо далека, бо далека, випала їм путь.
 Їм треба встигнути прийти,
 На святий вечір в рідні хати.
 Ідуть рік, йдуть два, йдуть три,
 А цілу вічність жде їх мати.

ОБЖИНКИ

Відділ ОЖ ОЧСУ в Палатайн підготовив дуже вдало розвагову імпрезу „Обжинки”, 29 жовтня 1983 р.

На підставі опису „Обжинок” в Україні, виданого Головною Управою ОЖ ОЧСУ, друг Которинський М. підготовив сценку, яка представляла дійсність в Україні із закінченням жнив. Дівчата плели вінок, прикрашували його польовими квітами та несли до господаря, щоб його привітати із закінченням жнив. Відповідні пісні додавали урочистого настрою.

Вечором провадила Надія Голяш. Після спільної вечері, яку приготували членкині Відділу, на чолі з головою О. Коцко, відбулася забава.

С. Голяш

ВІДСИЛАЮТЬ КУБИНЦІВ ДОДОМУ

Середньовічна Етіопія (давніша назва Абісінія) відіслала понад 2 000 кубинців-солдат додому і розглядає справу дальшого „звільнення кубинців” від їх „почесного інтернаціонального обов'язку” — розсаджувати по світі бацили комунізму. Почервонілі етіопці просто не мають їх чим годувати...

„ідеологічний” підхід чи характер, який для нього нічого не вартує, це наші кличі чи домагання на протимосковських демонстраціях, а саме: „Смерть московській імперії”, „Свобода Україні”, „Воля народам — воля людині” і т.п. Видно, що він не розуміє ідеологічного змісту тих кличів. Йому здається, що ми маємо сьогодні Україну і без розвалу моск. імперії, бо згідно з конституцією Укр. Радян. Соціаліст. Республіки Україна є „суверенна європейська держава”, а згідно зі статутами ООН Україна є „членом ООН”. Тому, п. О. Зінкевич пропонує „практичні” кличі чи домагання на протимосковських демонстраціях, „суто реалістичні”, які „можна здійснити” і які „можуть переконувати чужинця”, а саме: „домагатися, щоб СРСР забрав з України атомові ракети”, або „домагатися виконання Москвою Гельсінкських Угод в Україні”, або „домагатися, щоб СРСР вислав представників УССР на Олімпійські Ігрища”, і т.п.

Цікаво, якби так Москва проголосила, що вже забрала всі атомові ракети з України, або якби так Москва вислала на Олімпійські Ігрища якихось представників і проголосила, що вони „представляють УССР, а не СРСР”, — чи не був би тоді кінець кличам і домаганням п. О. Зінкевича? Його „кличі” чи „домагання” нічого не варті в порівнянні до нашого дуже важкого завдання перед вільним світом, а саме: розкривати правду, що справа України і її визволення мусить бути визнана всіма людьми вільного ще світу, як фактор, що з ним пов’язані їх безпека та їх інтереси вільного життя у своїх ще вільних державах; що УССР — це колоніальна формація совет. Росії, а не держава українського народу; що Гельсінкські Угоди мусять бути анульовані, бо були зроблені коштом поневолених Москвою народів і становлять засіб, яким большев. Росія забезпечує собі, поширює, і продовжує існування своєї імперії, і т.д. Ось які кличі чи домагання треба нам ставити на протимосковських демонстраціях.

О. Зінкевич не розуміє, що в Україні інакше думці можуть вести деякі акції супроти Москви тільки в рамках імперських законів чи так зв.

конституції, і тому Укр. Гельсінк. Група там могла діяти лише в рамках підписаних Москвою Гельсінк. Угод. То є цей мінімум, що вони можуть робити в своїх зовнішньо-політичних акціях. Але тут, поза Україною, на волі наші зовнішньо-політичні акції не сміють обмежуватись до того мінімуму, як в Україні, — наші акції мають домагатися максимуму — розвалу московської імперії, відвоювання УССР та встановлення в Україні суверенної влади нашої нації, бо щойно тоді настане там здійснення людських прав та звільнення політичних в’язнів.

Є фактом, що Москві дуже не подобається, коли ми ставимо цей максимум в наших акціях, себто, застосовуємо „ідеологічний” підхід, бо це її слабе місце для удару. Вона воліла б, щоб ми домагались мінімуму в наших акціях, себто, все те, що пропонує названий автор.

Звідки взялась серед деяких українців ця політика мінімуму у їх акціях? Це, очевидно, вплив обставин, яким вони дуже піддалися і досі в Західному світі є популярна ліберальна політика супроти Москви, а саме: акції лише в обороні людських прав, або лише звільнення політичних в’язнів, або „замороження” випуску нуклеарної зброї, і т.п.

Українці типу п. О. Зінкевича — це пристосованці. Вони дуже хочуть пристосуватись до оточення, хочуть йти за „духом часу” або „бути гнучкими”, так щоб бути більш „переконливим”, „логічним” чи „раціональним” перед чужинцями. Вони думають, що такий підхід чи характер зовнішньополітичних акцій є „практичний”, але чомусь не розуміють, що це якнайменше шкодить Москві!

Для п. О. Зінкевича все, що ідеологічне, є недобре, негативне. Це очевидно лише сильний вплив на нього чужих поглядів, які пов’язують розуміння ідеології з нацизмом, фашизмом, марксизмом і т.п., які були „утопійні”, „нереальні”, „порожні звуки”.

У нас — навпаки. Наша постава до розуміння ідеології є наскрізь позитивною. Ми знаємо, що так, як кожна людина має свій світогляд, так і кожна суспільно-політична організація має свою ідеологію, бо мусить мати свою

систему ідей чи збір своїх правд, в які вона вірить і які вона пропагує чи ширить серед своєї спільноти. Навіть п. О. Зінкевич і його група „Смолоскип” також вірять і є переконані у правильності системи своїх „ідей” чи „правд”, які вони пропагують, і то цілком ясно видно з того, що він пише і каже. І знову, шкода, що він не розуміє, що він і його „Смолоскип” також мають „ідеологічний” підхід у своїх акціях. А той його підхід, як ми вже сказали перед тим, це мінімум, який нагадує пісню з австрійських, давно похованих історію, часів, мовляв, „русин просить немого”...

Ми — не просимо, ми — вимагаємо!

25-РІЧЧЯ 31 ВІДДІЛУ ООЧСУ В ПАЛАТАЙН

У листопаді 1983 р. членство 31 Відділу ООЧСУ та ціла громада відзначили 25-річчя існування Відділу — однієї з перших суспільно-політичної організації на терені міста Палатайн, біля Чикаго.

Від самих початків по сьогодні всі голови та Управи Відділу, разом із членством, виконували прикладно свої обов'язки супроти рідної громади, будучи помічним чинником в рості та її розбудові. Чи в праці при будові місцевої церкви, чи в організуванні юнацтва СУМ, а згодом Осередку ім. Д. Вітовського, чи Школи Українознавства, чи влаштування різних імпрез, чи при закупні власної площі й будові гарного дому СУМА-ООЧСУ, — всюди ініціаторами, організаторами та працівниками були члени 31 Відділу ООЧСУ.

Усім членам 31 Відділу ООЧСУ належить признання за виконані обов'язки.

Бенкет, який відбувся у власній домівці, відкрив голова відділу Семен Григорків. Молитву провів о. парох Лев Білос. Керівник радіопередачі „Вечірня Трибуна” Василь Палагнюк мав святкове слово, дуже змістовне. Господарем свята був інж. Мирон Луцук.

Пані з ОЖ ОЧСУ, під керівництвом голови п. О. Коцко, гостили присутніх смачним обідом.

У мистецькій частині виступав хор СУМ-ООЧСУ „Дніпро” під керівництвом дир. Світлани Марченко. Фортеп'яновий супровід виконувала п-а Тютюнник. Усі точки були вдало виконані.

Новоприбулий з України проф. З. Маринець у своїй поважній частині читав власні поезії, у веселій — розповідав із гумором підсоветські анекдоти.

З привітом виступав о. парох Л. Білос.
Вісник ООЧСУ № 2/84 8

Кінцеве слово про Відділ-ювілят мав інж. С. Голяш. Вичислено всіх голів, визначніших членів Управ, яких представлено присутнім, та подякувано всім членам за працю та дружність у виконванні своїх обов'язків. Головну Управу ООЧСУ заступав д. Загородний та були приявні представники 8-го і 24-го вд. та з Пел Лейку.

С. Голяш

ЗАБАГАТО ДЕМОКРАТІЇ — ШКОДИТЬ ДЕМОКРАТІЇ

Щоденник „Вашингтон Тайм” у січні 1984 р. повідомив, що уряд ЗСА через посереднє бюро повідомив „за кілька годин наперед” кубинського диктатора Кастра про задум висадити американські війська на червоному острові Гренада. Американці повідомили Кастра, що вони хочуть подбати тільки про безпеку американських громадян і не бажають збройних сутичок на острові.

Практика показала ще раз, що шляхетність у відношенні до комуністичних імперіалістів ніяк не оплачується: Кастро, довідавшись про плян американців, наказав стаціонуєчим на Гренаді кубинським червоним „дорадникам” — насправді військовим, „розгромити американський десант”, і вони дійсно хотіли чинити окір... Кубинців було швидко розбито, острів звільнено від комуністичної чуми, Москва — програла.

Я виступаю проти намагання переконати нас, що провідною верствою Нації можуть бути Швейки — без внутрішньої дисципліни в собі, без Бога в своїм серці, без якої мсти, без гарячої віри, без одної доктрини, без національного Ідеалу.

Дмитро Донцов

ПРИХІП АНДРОПОВА

Домоговичевська суворіша "дисципліна праці", Андропов визначив продуктивність праці як шіях до економічного успіху і проголосив відносину "недобальству, недіяльність і безвідповідальності". У всіх містах СССР мільція почала денні провірки по ресторанах, кінах, підприємствах у працездатному віці, які не можуть подати причини їхньої відсутності на праці, і забираючи їх на донини.

Комсомол Української ССР посилав акти-вістів на будівні й фабрики визалити тих, які не бажають швидше працювати, і газета "Комсомольський прапор" опублікувала анкету, яку можуть виповнити і відіслати редакції для інформативності про лінійство робітників або директорів. Ті, що відповідают, мають назвати свою професію, але не подавати прізвища. "Нью-Йорк Таймс Magazine" повідомляв, що декло твердять, нібито Андропов у ці дні діяні зробив за 6 тижнів більше, ніж Брежнев за 18 років. Не всі того переконанні. А. Медведєв — історик-марксист, автор книги про сталінські злочини — привітав прихід Андропова, вважаючи, що його поява буде позначена комбінацією "суворости й інтелігентності". Однак після 40-хвилинної розмови із заступником прокурора Советського Союзу, який спіравався на авторитет проводу і порочкував арештом, якщо не перестане думати антисоветськими категоріями, Медведєв поправив свій вислів: "Буде суворий, але ще не інтелігентний". Він думає, що теперішній провід виступить проти ряду не-конформістів, "проти цілого ряду людей, які вимогли-ються з радів". Це значить — викорінювати-муть людей, які займаються корупцією, примушуватимуть поновно до праці, змушуватимуть мовчати різних невидітних людей...

Ідеологія "Праці" поставила нові вимоги для виведення сотисячної армії — по сути то був би відступ перед мусульманськими племенами, настааленими вороже до кабульського маріонеткового режиму. Московська агенція ТАСС наг'ятувала декотрих політиків на Заході, які повірили, що московські війська готувалися вткати. Андропов оминув це питання дипломатам лишинися дві роз'язки: або Ан-

Протов ніколи не займався цим питанням, або ж, прийшовши до влади, шуквав шляхів, щоб вивести советські частини з Афганістану, але його спинили. Для багатьох західних дипломатів-сенаторів у Москві останнє здається більше правдоподібним.

Якщо це дійсно так, то спротив вишов від армії. Хоч советська влада в Афганістані заледувала спроможна контролювати більш міста і має великі втрати в людях у спробах паціфікувати країну, — промови і статті советських генералів вказують на їхнє тверде рішення вжити армію. Якщо це дійде більш удосконалена зброя.

Щодо Польщі, то Андропов, здається, ще менше гнучкіший від Брежнева. Під час стрімкого росту "Соціалістичної" існували вперті голоски з Москви, що голова КГБ домагався рішучих дій, щоб придушити незалежну польську професійну спілку. Коли в грудні 1981 року запроваджено в Польщі військовий стан, тоді покладаюся голосно на органи таємної польської поліції, і були позначки, що КГБ було дуже інтенсивно заангажоване в цьому. І коли Андропов стрінув у Кремлі польського лідера генерала Войцеха Ярузельського в часі 60-тилітніх святкувань створення СССР, то їхній ко-мунікат підтверджував настаалення Москви відновити "порядок" і покращити економіку шляхом зміцнення дисципліни.

Від часу першої промови перед ЦК, після призначення на становище генерального секретаря КПСС, Андропов підкреслював своє ба-жання змалдітнити і покращити відносини з За-Але без доступу в справах Афганістану чи Польщі або уступок у питаннях контролю зброєння, що особливо турбує Захід, він не освітне свої цілі.

Критика Андропова спекулює та брала дисципліни серед трудящих прокодіть без жодних серйозних політичних перешкод. Але, щоб докорінно змінити стан, що там існує, треба за-чепити й мотушні бюрократичні інтереси, і не-відомо, чи Андропов має авторитет, щоб дійсно викорінювати підкуштво й ін. ваги системи. Він говорив про малу видавність праці, неста-

чу речей ширвжитку, розклад — а це симптоми глибшої проблеми, вкоріненої в самій комуністичній системі. Концентрація сил і репресії, які йдуть впарі з цим, — умертвлюють ініціативу, яка є основою життя кожної спільноти.

Щоб зрозуміти засяг проблеми, досить відвідати один із московських овочевих і яринових ринків. Все частіше полиці, призначені на доставку товарів від держави, остаються порожніми, що є очевидним доказом краху колгоспного сільського сподарства, тим часом як прилавки з продуктами із малих приватних уділів — переповнені. Це показує, що країна могла б досягнути, коли б її продуктивний потенціал був звільнений шляхом реформ, які дадуть більше права приватній ініціативі. Досвід минулого сугерує, що робітники не підвищать виробітку лише тому, що їх закликають швидше працювати, — їх треба зацікавити економічно.

Те, що він зробив від часу приходу до влади, не вказує, що він готовий йти на ризик, пов'язаний із політикою „відважних реформ”. Частково це віддзеркалює інстинкти людини, яка провела свої молоді роки в побудові кар'єри, працюючи всередині бюрократії. Є неймовірним, щоб його роки, особливо при КГБ, вплинули на його настанову звільнити контролю. Навіть коли б він був схильний до цього, то опинився б у невігідній позиції супроти бюрократії і збройних сил. В цьому, на своє горе, міг переконатися Хрущов: советська бюрократія здібна підмінювати реформи. Здається, що й самі генерали не вітатимуть якихось змін у плянувальній економіці, бо тепер вони мають першість на крицю, електроніку і подібне, необхідне для війни.

Перші ознаки вказують, що більш амбітні економічні реформи, якщо й прийдуть, не досягнуть основної децентралізації, потрібної, на думку західних експертів, — для досягнення дійсного успіху. Андропов говорив про потребу дозволити місцевій владі вирішувати такі справи, як кількість „звичайного добра” яке має бути продукowane в колгоспах і на заводах.

Все таки, одним з його перших кроків було доручення Гейдару А. Аллілуєву, ветеранові КГБ, посту першого заступника прем'єрміністра, із повноваженнями над державною мережею

транспорту (це вказувало на більшу концентрацію влади в столиці, у Москві) . . .

Як виходить, зусилля нового лідера звернені більше на дисципліну в СРСР, ніж на уявну реформу системи, більше на примус, чим мотивацію. Тому мало правдоподібно, що робітники підвищать хоч би трохи малу продуктивність. Але в майбутньому тільки посиленій економічній ріст може зменшити прірву між СРСР і Заходом. Однак, таке зростання може наступити тільки тоді, коли мужчини й жінки будуть працювати тяжче і задля власного інтересу. Доки Андропов і його наслідники не візьмуть цього до уваги, доти й найскромніші цілі залишаться, правдоподібно, недосяжними.

**Уривки із статті „Прихід Андропова”
— „Нью Йорк Таймс Магазін”, 2.27.**

1983 р. Переклав Осип Рожка.

Від Ред.: Кагебіст — генсек Ю. Андропов безнадійно хворий (уже були чутки, що не живе). Хвора вся імперська система. Реформи їй не допоможуть, бо децентралізація була б початком кінця імперії.

ВТІКАЮТЬ З КОМУНІСТИЧНОГО РАЮ

Після вдалого перелету цілої чеської родини на саморобному (з гумових плащів зліпленому) аеростаті із ЧССР до вільної Австрії, понад 30 польських громадян утекли з Польщі до Австрії, під маркою туристів. У перших днях грудня м. р. втік із червоного Китаю пілот із бойовим літаком — до вільного Національного Китаю на Формозі.

У перших двох тижнях січня 1984 р. із сателітної Східньої Німеччини втекли кілька осіб, а окремо — вояк, який переліз через прикордонну загорожу в Нижній Саксонії — через ту, яку мав охороняти . . .

Ніщо так не спричинює створенню майбутнього, як завзяті мрії. Сьогодні — вигадка, химера, а завтра — тіло і кров.

Віктор Гюго

АМЕРИКАНСЬКЕ РАДІО „СВОБОДА” ПРО АБН

(Цю програму було кількакратно переслаано в Україну й Білорусь 7-10 листопада 1983 року в Мюнхені.)

До сьогоднішнього випуску радіожурналу „За права людини, за права нації” включасмо повідомлення нашого кореспондента, котрий побував на цьому мітингу.

ВЕДУЧИЙ: П'ятого листопада в столиці Баварії Мюнхені відбувся мітинг Антибольшевицького Бльоку Народів.

ПЕРШИЙ ДИКТОР: У великій залі мюнхенського готелю „Голідей Інн” п'ятого листопада відбувся мітинг Антибольшевицького Бльоку Народів (АБН), у зв'язку зі сорокаріччям існування цієї організації.

Антибольшевицький Блок Народів вважає початком свого створення першу конференцію поневоленних народів, яка проходила від 21-го до 23-го листопада 43-го року в лісах Уткраїни (в Житомирській області) й поставила перед собою завдання організувати боротьбу проти націонал-соціалізму та большевизму. Головними рушійними силами цієї боротьби на території СРСР були Організація Українських Націоналістів (ОУН) і Українська Повстанська Армія (УПА).

Для відзначення сорокаріччя АБН створено почесний інтернаціональний комітет, до складу якого входять 36 політичних діячів 17-ти некоммуністичних країн, між ними 13 депутатів британського парламенту. Під час відкриття мітингу зачитано вітальні листи від члена Європейського Парляменту Отто фон Габсбурга та президента радіостанцій „Вільна Європа” і „Свобода” Джеймса Баклі. Обом авторів висловили жаль з приводу того, що через інші взяті на себе раніше зобов'язання не зможуть узяти участі в урочистості особисто. Названі радіостанції репрезентував на врочистій зустрічі заступник президента Баклі директор радіо „Свобода” Джордж Бейлі.

Головними доповідачами на мітингу були: колишній голова Українського Державного Правління, створеного у Львові Актом 30-го

червня 41-го року, президент Антибольшевицького Бльоку Народів, голова Проводу революційної ОУН Ярослав Стецько та депутат британського парламенту, президент Європейської Ради за Свободу Джон Вілкінсон.

У своїй, виголошеній німецькою мовою, промові Ярослав Стецько сказав:

ДРУГИЙ ДИКТОР: „Большевизм, як синтез російського імперіялізму й комунізму, втілює в собі брутальну політику русифікації в усіх сферах життя — у соціальній, політичній, економічній, культурній та релігійній.

Ідеалом большевизму є дух колективізму, який означає ліквідацію індивідуалістичної та традиційної суті поневоленних народів і їхню уніфікацію в рамках большевицького способу життя.

Внаслідок штучно створеного голоду 1932-го й 33-го років загинули 7 мільйонів українців. Це було варварське й свідоме масове вбивство.

Головна зброя большевицького режиму в його боротьбі проти національно-визвольних рухів — організація тотального терору проти поневоленої нації як цілого. Але цей терор може стати бумерангом, котрий обрушиться на терористичну владу, якщо поневолені народи подолають свій страх і яснішою стане суперечність між імперіялістичною владою Москви та революційним авторитетом національно-визвольного підпілля.”

ПЕРШИЙ ДИКТОР: Далі у своїй промові президент Антибольшевицького Бльоку Народів Ярослав Стецько говорив про потребу тотальної зміни свідомості, про духовну й політичну мобілізацію всієї нації та сказав:

ДРУГИЙ ДИКТОР: „... Треба підкреслити, що ми боремося не проти російської національної держави в її етнографічних кордонах, а за ліквідацію Російської імперії.”

ПЕРШИЙ ДИКТОР: З'ясовуючи потенціал, прихований у національних силах поневоленних народів, Ярослав Стецько згадав героїчну боротьбу фінів 40-го року, котрі, застосовуючи партизанську стратегію, зуміли стримати на-

ступ Червоної армії та зберегти державний суверенітет на більшій частині своєї території; промовець згадав запеклу боротьбу проти нацистської Німеччини й большевицької Росії під проводом Організації Українських Націоналістів і Української Повстанської Армії під час Другої світової війни та продовження збройної боротьби за державну незалежність України багато років після закінчення Другої світової війни. Подібна ситуація була в Литві та в інших поневолених країнах. Ярослав Стецько заявив:

ДРУГИЙ ДИКТОР: „Сьогодні ми бачимо, що Москва, незважаючи на технологічну перевагу, нездатна зламати своєю стотридцятисячною окупаційною армією опір афганського народу...

Масове вбивство солдатів американської військово-морської флотії та французьких парашутистів у Ливані, єдиним завданням яких було забезпечення мирного й справедливого поладання конфлікту, є результатом нерозв'язаних проблем не стільки локально-національного або національно-релігійного характеру, скільки насамперед результатом запланованих диверсій та периферійних воєн Москви — центру інтернаціонального терсризму.

Якби Російська імперія припинила своє існування, якби вона розпалася й разом із нею розпалася комуністична система, тоді Москва не підбурювала б Сирії до агресії.

Москва прагне за допомогою Сирії встановити своє панування над східним берегом Середземного моря, так само як вона після війни у В'єтнамі зайняла позиції в Дананзі, в Китайському морі й тепер простягає руку через Афганістан до джерел нафти та до Індійського океану, щоб захопити увесь Середній Схід.

Народовбивство у Ливані є виразом глобальної стратегії Москви, яка ставить перед собою мету захопити увесь світ."

ПЕРШИЙ ДИКТОР: Президент Антибольшевицького Бльоку Народів ствердив далі у своїй промові, що цей розвиток подій змусив президента ЗСА Рональда Регена діяти в Гренаді. Ярослав Стецько продовжував:

ДРУГИЙ ДИКТОР: „Спільно з рядом східньокарібських держав, З'єднані Стейти діяли

від імені свободи й незалежності народів та їхнього законного демократичного порядку... Накинуте силою інтернаціональне право не є правом народів, котрі борються за звільнення від большевицького поневолення...

Ми солідаризуємося з теперішнім рухом польського народу за свободу, який усвідомив, що самостійні національні польські форми життя можна створити тільки шляхом опору большевизмові та російським колоніальним органам.

Ми цілковито підтримуємо героїчну визвольну боротьбу афганської нації та закликаємо вільний світ допомогти муджагіддінам поставанням сучасної зброї."

ПЕРШИЙ ДИКТОР: Президент АБН Ярослав Стецько закликав вільний світ підтримати визвольну боротьбу всіх народів, поневолених комунізмом та імперіалізмом Москви.

Другим промовцем на мітингу Антибольшевицького Бльоку Народів у Мюнхені був депутат британського парламенту, президент Європейської Ради за Свободу Джон Вілкінсон. Він сказав, що державний суверенітет не повинен бути привілеєм західного світу. Джон Вілкінсон висловився за модернізацію західних збройних сил, без якої Західна Європа щораз більше потраплятиме у сферу впливу Москви. Світ не повинен миритися з поневоленням народів Східної Європи; не можна виправдати поділу Німеччини на дві частини. Москва здійснює політику воєнної експансії, цій політиці треба чинити опір. Тому американська рятувальна акція на острові Гренада була потрібна й бажана. Захід мусить надати моральну й політичну підтримку визвольній боротьбі поневолених народів, об'єднаних в Антибольшевицькому Бльоці Народів.

На мітингу оголошено проклямацію АБН під заголовком „Мир шляхом визволення”, в якій сказано:

ДРУГИЙ ДИКТОР: „Відновлення національних, незалежних і суверенних держав у тепер поневолених країнах звільнить світ від явної атомної загрози з боку Росії та відкриє шлях до справді справедливого миру."

ПЕРШИЙ ДИКТОР: Гасла АБН „Свободу народам! Свободу людині!" підтримали у своїх

Клавдія Фольц

КОСИНКИ - ХУСТИНКИ

(Спогад)

У 1930-х роках дві молоді студентки-практикантки, Таня та Люба, тимчасово працювали на передмісті Дніпропетровська і кожного ранку, йдучи до праці, дивувалися, що то за незвичайна жестиана будівля стояла при дорозі? Величезна, майже як гангар для літаків! Поперечні вікна, вузькі і довгі, були аж під дахом. В'їзд в цю будівлю був величезний, могло проїхати найбільше вантажне авто. У воротах ще була хвіртка, в яку рідко хто заходив. А коли хто й заходив, то щільно зачиняв її за собою.

І щоранку дівчата намагалися догадатися, для чого могла б знадобитися така незграбна будівля? Люди кажуть, що та база, тобто склад,

але для чого склад? — ніхто не знав.

Одного ранку подружкам пощастило. Таня, бідовіша, зауважила, що хвіртка була трохи відчинена.

— Давай, Любо, заглянемо, що там? Адже ж нас за це не повісять. Заборони ніякої немає, паркану також, та й двері виходять просто до дороги, то нема чого й боятися. — І, поволі наблизившись до хвіртки, всунули голови в отвір і раптом почули привітний оклик:

— Заходьте, дівчатка, заходьте!

Дівчата недовіркою переглянулися: йти чи не йти? І вирішили зайти. Вже що буде, те й буде! Молодечої цікавості нічим не приглушиш.

— Сюди, сюди йдіть — десь здалеку гукав чоловічий голос.

Трохи роздивившись у півтемряві, дівчата побачили, що величезна будівля посередині була порожня, а попід вікнами, вздовж стін, кількома рядами стояли якісь закриті коробки. А, аж там, під передньою стіною, було щось подібне до крамничкового прилавку, освіченого кількома електричними жарівками, що звисали з високої стелі.

На прилавку лежала купа фантастично-гарних кольорових клаптів матерії! Дівчата мов зачаровані наближались до прилавку.

— Вибирайте, дівчатка, рештки, може на блузку виберете, або на хустки-косинки, — запрошував чоловік.

Дівчата вже сміливіше розгортали шматки темно-шоколядового крєп-де-шину, з надзвичайно гарним малюнком павиноного пір'я, в кольорах від темно-бурого до яскраво-жовтого та помаранчевого! Небачена різкіш! Кольори були такі яскраві, аж світилися, горіли, очі відбирали. Дівчата не знаходили шматок, розміром на блузку, та все одно і грошей не вистачило б, тому взяли лише один лоскут, приблизно з квадратний метр, щоб його розрізати на дві косинки-хустинки.

А саме в ті часи було модно носити кольо-

виступах інші промовці на мітингу: Парвеш Мера (Афганістан), доктор Іван Банковський (Болгарія), доктор Маргарита Аусала (балтійські країни), Антон Яколевич (Хорватія), Гасан Касаєп (країни Кавказу), магістр Мацей Пстронг-Беленський (Польща), доктор Олександр Шуга (Румунія), Валентино Берко (Словаччина), полковник Димитр Козмович (Білорусія).

Латишка доктор Маргарита Аусала наголосила, що права народів не можна відокремлювати від прав людини. Афганець Парвеш Мера розповів, що жінки Кунарської провінції продали свої прикраси та речі хатнього вжитку, щоб купити зброю для повстанців. Поляк Мацей Пстронг-Беленський сказав, що західні нації повинні створити ідеологічно-політичну течію, яка боролася б за здійснення ідей АБН.

На високому мистецькому рівні була художня частина програми, в якій узяли участь музичні й танцювальні ансамблі народів ССРСР і Східної Європи.

ВЕДУЧИЙ: Ми інформували вас про мітинг Антибольшевицького Б'юро Народів у Мюнхені, влаштований у зв'язку з сорокаріччям створення цієї організації в лісах України. Говорить Радіо „Свобода”.

рові косинки, влітку на плечах, а зимою на шиї, під ковніром пальто.

Дівчата аж підскакували з радощів! Платячи за шматок, вони вслух виявили своє здивування, що продаються лише рештки, а де ж матеріял?

— А матеріял, — каже продавець, — продали вчора вечером, після праці.

Дівчата дуже шкодували, що не знали про це і втратили нагоду придбати казкові сукні. Ну та що ж зробиш, раді й косинкам. На це продавець лише якось загадково усміхнувся.

У неділю дівчата поїхали в місто, знайшли мережницю і замовили той шмат розрізати на косинки і обмережити, бо шкода такий ніжний матеріял псувати підрубкою.

Минав час. Щонеділі дівчата їздили до мережниці, але косинки все ще не були готові. То мережниці не було вдома, то мережниця все нарікала, що така зайнята, що і вгору ніколи глянути, і обіцяла, що до наступної неділі обов'язково промережить. Та знову неділі летіли, косинки все ще не були готові, а тут за три дні вже треба й додому від'їздити, бо закінчувалось навчання.

Таня, отримавши півдня вільного від праці, ще раз сама поїхала за косинками. На стук двері відчинила сама майстриня і роздратованим тоном заявляє, що косинки все ще не готові!

— Та ми ж за три дні від'їжджасмо звідси, — пояснила дівчина.

— Ну, то й їдьте собі на здоров'я, — бовкнула майстриня.

— Як то, їдьте, а що із косинками? — розгублено й здивовано запитала Таня.

— Про косинки забудьте. Я їх собі лишаю!

— Як то, собі?! — ще більше здивувалась Таня. — Ви ж нас обкрадаєте! Якщо ви зараз же не віддасте хустинок, то я покличу міліціонера.

— Ну й клич! — визвірилась майстриня. — А я скажу, що ти зв'язок із закордоном маєш, що з-за океану пакунки отримуєш! Ти ж добре знаєш, що тобі за це буде?! Ти ж знаєш, куди за це попадеш?! — залякувала вона студентку.

Тані аж очі на чоло полізли від здивування:

— З яким закордоном?! Громадянку, ви що,

божевільні, чи що?! За косинку людей заганяєте до в'язниці чи до Сибіру! Та чи ж у вас совість якась є?!

— Совість? А хто її сьогодні має? Кожен добуває собі все, як може. А от ваші косинки, я бачу, що вони закордонні, бо такої матерії, з такими кольорами у нас не виробляють. Ти краще признайся, де ви той шмат дістали, а я вам за нього добре заплачу і розійдемося мирно.

— Послухайте, — каже Таня, — от прийде літо, то ви і блюзки й плаття з цієї матерії на красунях побачите, бо мали щастя, на „посьомочній базі” купити більше, а нам дісталися рештки. А де цю матерію виробляли, я не питала і мені до того немає діла! А вас прошу зараз же повернути мені той шмат, якщо він навіть не помережений. Помережимо вдома!

Мережниця зразу якось знітилась, зм'якла, подобришала і, винувато усміхаючись, стала тихо говорити:

— Так ось де ви дістали шматку... Пробач мені за нечемну поведінку. Я бачу, що ви чесні дівчата, і я вам можу довірити правду. Мені особисто — ваші косинки не потрібні і я їх давно помережила, але мусіла їх затримати, щоб випитати у вас, де ви їх взяли? Бо саме як я їх мережила, до мене приїхала дружина одного НКВД, привезла мережити батистову блюзку, і дуже зацікавилась вашою шматою. Та не тільки зацікавилась, а конче хотіла її мати! Ото ж її чоловік наказав мені розвідати, хто ви та звідки маєте цю шматку. Але якщо ви це купили на базі, то він вже довідається, звідки вона є.

І ще більш тасмнично, пошепки додала:

— Бо та база, то закритий розподільник для високих чинів міста!.. Ото ж вони, напевно, матеріял собі розібрали, а цьому прихвостню не сповістили. Ну, а рештки вже продавали населенню, щоб чутка пішла, нібито всім продавали. Вибачай, я зараз, — гукнула вона і зникла в хаті.

За хвилику винесла загорнуті в папірець дві косинки-хустинки із вибаченням та побажанням „Носіть здорові”, — випроводила дівчину за хвіртку.

Таня летіла додому. Розказала про все Любі,

АМЕРИКАНСЬКИЙ ДОСЛІДНИК ПРО ГЕН. П. ГРИГОРЕНКА

В американському журналі „Мілітарі Рев'ю” („Військовий огляд”) ч. 10 за жовтень 1982 надрукована стаття про дисидента ген. Петра Григоренка. Дехто каже, що не треба більше писати про цю особу, але чому не довідатися, що про цього колишнього советського генерала думають американські кола? Тому і реферуємо нашим читачам цю статтю з відповідними цитатами, в перекладі українською мовою.

За надіслання цієї статті дякуємо письменниці Юрію Тисові. Матеріали опрацював Осип Рожка.

Від автора Маріюса Гаюса

Не було моїм наміром представити Григоренка як героя в очах Заходу... Але його діяльність мусить бути розглянена з властивої перспективи. Він ніколи не відкинув соціалістичної держави. Хоча висловив невдоволення з советського політичного проводу, як випробуваний комуніст, він ніколи не відкидав советської соціо-економічної системи, ані не виступив проти советської зовнішньої політики супроти Заходу.

Він хотів змінити партійну і державну політику, але цього він старався досягнути легального дорогою. Він обстоював реформи, але ніколи не закликав до заміну уряду або держави. Коли його бажання, щоб теперішній уряд придержувався

а та, подумавши, відмовилась від косинки.

Каже:

— Ще якийсь йолоп і в нашому місті може причепитись за косинку та припише закордонні зв'язки, і тоді за одну косинку зажене мою рідню на Соловки або на Сибір. Давай краще їх тут десь продамо.

Але Тані шкода було розстатися з таким скарбом і, наважившись на будь-що-будь — відкупила у Люби косинку для своєї сестри.

Щасливо і вже без пригод носили сестри чудові косинки-хустинки, доки вони не зносились на стяжки.

гарантій сов. Конституції є насправду такі, що їх можна поручати, треба нам пам'ятати, що Григоренко залишається правдивим послідовником лєнінського вчення, посвячений лєнінській демократії. Григоренко є вигнанцем проти волі, який привітав би нагоду залишити ЗСА і повернутися до ССРСР, якщо б стан здоров'я і совети йому це дозволили.

Від Редакції „Вісника”: Автор статті — Маріюс Гаюс — це псевдонім оглядача подій у професійних військових журналах. Він є, між іншим, випускником Коледжу збройних сил ЗСА і відбував службу на оборонних військових позиціях, як також і в цивільній службі.

Демо-ліберали обрали були на XIII Конгресі УККА ген. П. Григоренка за малощо не свій прапор... Що ж це за „прапор”? — очима американця:

ГЕНЕРАЛ МАЙОР П. ГРИГОРЕНКО — СОВЕТСЬКИЙ БРЕТНИК

„Мілітарі Рев'ю”, жовтень 1982, ч. 10

Дисидентство — це поняття, звичайно, не зв'язане з советськими військовиками. Все таки, як показує стаття, були випадки, коли впринесли на поверхню протилежні погляди. Тут подаємо історію советського генерала, який став провідним дисидентом. Його викинули з війська, прогнали з комуністичної партії, ув'язнили в прихіятричному шпиталі і навіть видворили з власної країни.

Щоб краще зрозуміти як спільнота функціонує, треба зблизька прослідити якусь одиницю в тій же спільноті. Особливо корисно прослідити зблизька людину, яка була „успішним” учасником у цій системі, себто когось, що прогресував у позиції високої відповідальності. І якщо в дальшому ця особа втратить ласку (не через особисту слабкість, але через особисті пе-

реконання), ми тоді маємо більше цікавий об'єкт для вивчення.

Історія Петра Григоренка це тільки один випадок, це історія росту й упадку унікального індивіда. Історія Григоренка освітлює особливо один аспект життя в СРСР — долю дисидента. Григоренко став видатним політичним протестантом, але не був ані революціонером, ані бунтівником. Його діяльність можна характеризувати як „льояльну опозицію” в якійбудь демократичній державі, але вона була затаврована як зрадницька советськими властями.

Григоренко народився в російській (? — Перекладач) православній родині у с. Борисовці на півдні України. Він добре пристав до свого оточення. Ще юнаком він перший вступив в ряди комсомолу у своєму селі, і як молодий чоловік вступив до комуністичної партії. Потім закінчив військову інженерську школу й академію для штабу з відзначенням, показав героїчні якості як старшина Червоної армії в часі війни і забезпечив собі видатну академічну позицію у відомій Військовій академії ім. Фрунзе в Москві. У 1959 році його підвищили до ранги генерал-майора. Григоренко віддав 34 роки свого життя відданий, безкорисній військовій службі вищої якості для матушки Росії. Все таки як тільки він почав висловлювати ідеї й переконання, які, як він вірив, внесуть зміни в советську спільноту й політику, його усунули неймовірно твердими заходами з публічного життя. Його усунули з армії, викинули з партії, позбавили пенсії ветерана і запроторили в дім для умово хворих, і остаточно він потерпів найбільшу ганьбу, яка може трапитись патріотів — позбавлення громадянства.

Дисиденти в СРСР приходять з рядів інтелектуалів — мистці, письменники і науковці, які шукають можливостей для більшої творчості і свободи вислову. Військовиків представляють народів як „льояльних сторожів будови комунізму”, а високо професійний советський корпус старшин уважаються політично надійним і також технічно компетентним (червоний і досвідчений). Для старшини-сеньйора такого, як Григоренко виявляти думання, яке політично відхиляється від норми, є цілком незвичайним.

Як майор-генерал у советській армії Григоренко був коло самого вершка піраміди між вибраною елітарною групою внутрі советської спільноти. Прикрашений еполетами, оксамитовими одворотами, шкіряними чоботами, строевим кинджалом, уніформа старшини-сеньйора червоної армії відображує авреол престижу, який оточує советських генералів. Григоренко був добре платним старшиною, мав багатьох матеріальних користей. Він також посідав спеціальний статус і силу. Як голова департаменту відомої військової академії, він часто дописував до професійних військових журналів і мав можливість впливати на советську політику. Всі ці речі мали його підготувати до схвалення політики партії...

Коли Григоренко мав три роки, померла його мати від тифу. Батько одружився вдруге, але нова жінка скоро покинула його дім. На 15-му році життя Григоренко знайшов працю як металюргійний робітник у Донецьку, а продовжував вишкіл вечорами. У 1929 р. він почав студії в Харківському механічному інституті, згодом переїхав до Куйбишевської військової академії інженерії в Москві. Закінчив її в 1934 році з відзначенням і служив у різних військових частинах протягом чотирьох років, а тоді був висланий до Академії генерального штабу ім. Ворошилова. Ця найвища професійна школа СРСР є під доглядом штабу, а її випускників призначаються на найвищі командні пости і до штабу.

У 1939 році, коли Йосип Сталін і Адольф Гітлер підписували свої ганебні пакти неагресії, Григоренко переходив своє бойове хрещення на манджурському кордоні. Він був поранений гранатною експлозією у битві між далекосхідними російськими збройними силами і японськими частинами біля Галкін Гол.

Потім він був підвищений до команданта регіменту під час війни з Німеччиною, був поранений двічі. Внаслідок рани у стегно його визнали інвалідом другої класи і декорували орденом Леніна, двома медалями ордену червоного прапора, орденом червоної зірки і ще кілька іншими.

Його перший шлюб у 1927 році закінчився розводом під час Другої світової війни. На зди-

вування своїх друзів, він узяв собі за другу дружину жінку, яку советська влада вважала „ненадійною”, оскільки її родина була винищена Сталіном. Для амбітного військового кар’єриста такий шлюб був повний небезпек.

Після розвалу Німеччини Григоренко став знайомим військовим стратегом при військовій Академії ім. Фрунзе. Ця академія, названа іменем М. В. Фрунзе, який прийшов на місце Л. Троцького як головнокомандуючий російської армії у 1925 році, є найвищою академією із 17-ти на офіційному рівні. Як дослідний центр для советської військової науки, академія пишається двома мільйонами книжок і дає „повночасові програми після градації і дослідні програми”, які можуть допровадити до докторського ступеня. Григоренко віддав 17 літ життя Академії, одержавши свою магістерку у військовій науці в 1949 році.

Як голова департаменту кібернетики при військовій академії ім. Фрунзе, Григоренко був ключевим чинником у намаганнях советського генерального штабу поліпшити командування, контролю і комунікаційну систему. У ЗСА велика частина команди, контролі й комунікативного зусилля робиться для поліпшення тактичного попередження і запевнення готовості відповіді системи і витривалості в ситуації

ЖИДІВСЬКА ЕМІГРАЦІЯ І ЛІБЕРАЛИ

Американські ліберали звичайно називають себе захисниками людських прав, захисниками прав меншостей у ЗСА тощо. Але вони не влаштували демонстрацій протесту проти Москви, коли вона збила ракетою пасажирський корейський літак, або коли комуністичні патрулі у Східній Німеччині вистріляли своїх такі німців, які намагалися втекти у Зах. Німеччину.

Американські ліберали тепер мовчать з того приводу, що новий генсек у Кремлі, Юрій Андропов, практично заборонив жидам із СРСР емігрувати на Захід. А цифри вимовні, і вони такі: у СРСР зареєстровано понад 400 000 жидів, які хочуть виїхати геть, а в 1982 році Москва випустила за кордон лише 2,760 жидів і ще менше — у 1983 році. Про право українців і ін. поневолених народів у СРСР на еміграцію ліберали і різні американські „правозахисники” навіть не згадують.

Є і між українцями такі „одноногі ліберали”...

після ворожого нападу. Натомість в СРСР йдуть намагання забезпечити Кремль, з можливістю визначити компютером ціль і рід зброї який має бути вжитий, а тоді дати наказ відкрити вогонь частинам у полі.

7-го вересня 1961 року, в найбільшому розвитку високо успішної військово-академічної кар’єри, Григоренко як делегат до регіональної конференції партії у Москві виголосив промову, в якій заатакував партійні приписи. Він мав відвагу заявити, що виборні місця мають бути дійсно виборними. Його завваги ясно вказували, що він був переконаний, що Н. Хрущов та інші високо поставлені чинники не мали права постійно посідати місця, на яких вони знаходилися. Його коментарі були інтерпретовані так, як він хотів — як критика „культу Хрущова”. В дальшому Григоренко піддав сугестію, що советські лідери дістають забагато грошей. (Він лише хотів поліпшити режим в СРСР!).

У відплату за його завваги його позбавили статусу генерала і в короткому часі він отримав партійне упімнення. Йому відмовили дозволу оборонити свою докторську дисертацію, що мала відбутися в листопаді 1961 року. Шість місяців пізніше він утратив свою позицію при військовій Академії ім. Фрунзе і був призначений на меншу відповідальність, як голова військових операцій для далеких східних військових районів, при зниженій ранзі.

Ці офіційні дії були скеровані супроти Григоренка, щоб його змусити покаятися. Його відповідь не сподобалася Кремлеві. У листопаді 1963 року Григоренко зорганізував кілька людей (включно із своїми синами та одним внуком) у „Спілку для відновлення ленінізму”. Григоренко посилював відкрито виступ проти Хрущова. А пізніше писав:

„Нашою ціллю не було скинути советську владу, лише елімінувати всі викривлення ленінської доктрини, відновити ленінські норми у партійному житті і реставрувати справжню силу Совету робітничих депутатів”. (підкреслення наше — Ред.).

КГБ (Комітет Державної Безпеки) його заарештував, змусив на психіатричну аналізу при Сербському судовому психіатричному ін-ті в

Москві та одержав вислід, що він умово хворий. (У пізніших роках Григоренко заявляв, що він був жертвою „внутріпартійної тиранії” і що його дія не „переходила конституційних прав советського громадянина.”) Психіатрична аналіза проти дисидентів є улюбленим засобом совєтів. Фредерик С. Барггоок писав:

„Виглядає, що існує тенденція для вжитку цієї форми репресії у випадках, де немає причини повірити, що оскаржений оборонить себе в суді так енергійно й ефективно, що може серйозно засоромити владу”.

Колишній член КГБ Алексей Мягков у своїм експозе „Внутрі КГБ” стверджує, що в 1970 році він був учасником оперативного семінару КГБ, на якому обговорювали справу Григоренка. Полковник Іван Тарасович Шиленко, службовець КГБ, замішаний у справі Григоренка, признався групі на семінарі, що Григоренко не був умово хворий і що оскарження умової хвороби було спрепароване в КГБ. Зрозуміло, що советська влада шукала способу, не ставити під суд генерала, воєнного героя статусу Григоренка на публічний суд.

Від лютого 1964 р. до квітня 1965 р. Григоренко був ув'язнений. Приблизно половину часу він був насильно втримуваний у спеціальному психіатричному шпиталі.

Григоренко писав про цей час в радше поміркованих висловах, нотуючи, що „умови, у яких знаходиться більшість пацієнтів у ленінградському психіатричному шпиталі, є менш суворі ніж в'язничні.” Для нього нестерпною була цілковита відсутність цивільних прав і брак якої-будь надії на звільнення. Суть проблем для політичного в'язня, засланоного у дім для умово хворих, Григоренко описував так: „Справжня хвилина жаху для здорової людини, поставленої у ці умови, приходить тоді, коли вона починає усвідомлювати, що може з часом перетворитися на одного з тих, яких бачить довкруги себе.”

Читач довідається більше про страшні психушки в цій статті, коли в дальшому будемо говорити про друге невільне ув'язнення Григоренка.

Григоренка визнали здоровим у березні 1965 року, і він був позбавлений догляду. Можливо,

що його первісний осуд Хрущова поміг. Його звільнення прийшло так швидко, що після скинення Хрущова, можливо власті могли думати, що Григоренко стояв у добрих стосунках із тими, які підготували упадок Хрущова.

Григоренка, проте, переслідували різними шиканами у формі погроз і постійного слідкування. Його викинули із партії і не дозволили взяти участь „в організаціях офіцерів і генералів, які були в резерві на пенсії.”

Його остерегли не „приставати з чужинцями” і перестати учацати до „кола приятелів і співробітників”.

Григоренка звільнено з армії без платні за останніх сім місяців служби, позбавлено пенсії, тому був змушений шукати фізичної праці, щоб не голодувати. Немає доказу, що Григоренко поведився як дисидент в роках 1965-66. Григоренко приписував свою мовчанку під час цього періоду потребі присвятити всю свою енергію для заробітку гроша, щоб заробити на життя; він жив сподіванням, що його військова пенсія буде повернена, якщо він буде поводитися. У нотатці, яку відістали з тюрми у 1969-му році, він пояснював свою неактивність в 1965-66 такими словами:

„... Не було часу. Я працював вантажником для двох магазинів, щоб заробити на себе і на свою родину. Я заробляв 132 рублі в цілості, що становить суму податку, який я платив за свою платню у військовій академії. Праця була дуже трудною. День праці тривав 12 годин і не було вихідного дня... Друга причина моєї мовчанки є, що під час півтора року я все таки вірив, що вони мені віддадуть важко запрацьовану пенсію.”

Коли згодом Григоренко поновно виявив свою дисидентську діяльність, він став центральною фігурою у русі за людські права в СРСР. Він, однак, провадив тільки легальну діяльність. Про свою поведінку в тому часі він

~~~~~
**ВІДЗНАЧАЙМО 1000-ЛІТТЯ ХРЕЩЕННЯ
 УКРАЇНИ-РУСИ ВЖЕ ТЕПЕР НОВИМИ
 УСПАХАМИ У ВСІХ ДІЛЯНКАХ УКРАЇНСЬКОГО
 ОРГАНІЗОВАНОГО ЖИТТЯ — В ІМ'Я ПЕРЕМОГИ
 НАЦІОНАЛЬНО-ХРИСТІЯНСЬКОЇ УКРАЇНИ!**

писав голові КГБ в 1968 р.:

„Я ніколи не жалувал свого життя або свободи за Батьківщину, і ніколи цього не відчуваюсь. Я ніколи не вживатиму конституційних прав, щоб пошкодити моїй вітчизні або комуністичній справі.”

Дисидентська діяльність Григоренка оберталася довкруги трьох справ: він закидав советським збройним силам брак підготовки на початку II-ої світової війни, висловлював невдоволення з приводу інтервенції ССРСР в Чехо-Словаччину, включився в рух оборони кримських татар.

Щодо невідготованости советських збройних сил, що було великим ударом по престижу ССРСР літом 1941 року, то ССРСР мусів відступати вздовж цілого фронту від Арктичного океану до Чорного моря і впродовж 90-ти днів советська армія втратила 3 мільйони людей, а німецькі сили стали під Москвою і Ленінградом, — то Григоренко вважав, що „ця велика поразка була захована від народу до сьогоднішнього дня.”

А.М. Некріч, у своїй книзі „22-ге червня 1941 р.”, виданій у 1965 році в Москві, приписував причину жадливиx тих втрат на полі бою в 1941 р. помилкам советських лідерів. Книга Некріча не притягнула багато уваги. Щойно у вересні 1967 року, коли ресталінізація поновно увійшла в життя, Інститут марксизму-ленінізму заатакував Некріча в офіційнім своїм виданні „Проблеми історії КПСС”. Григоренко став в обороні Некріча. Він закидав Сталіну занедбання модерної військової мілітарної теорії, „до абсурду небезпечну” реорганізацію танкових частин якраз перед початком війни, арешт і масакру вищих старшин військового проводу і невміння привести червону армію до відповідного стану військової поготівлі. Відкритість Григоренка була зумовлена більше роками його військової служби і досвіду, чим посправами в русі за людські права.

29-го липня 1968 року, тоді, коли лібералізація Чехо-Словаччини потрапила під інтенсивний обстріл, Григоренко, разом із чотирьома іншими, підписав листа, призначеного для чехо-словацької амбасади, в якому підтримував Дубчека, критикуючи советів за загрозу

інтервеніювати. Коли чехо-словацькі драстичні реформи спровокували Кремль інтервеніювати, то вже в серпні 1968 року Григоренко публічно картас советів за втручання у чисто чехо-словацькі справи. Все таки советський пересічний громадянин не зауважив подій у Чехо-Словаччині або протесту Григоренка.

Григоренко був надзвичайно обурений, коли чехо-словацький студент Іван Палах і багато інших вибрали само-знищення, як методу протесту проти советської інвазії. В січні і лютому 1969 року Прага була свідком численних людських смолоскипів, які домагалися відкликання советських військ з їхньої батьківщини. Громадянам Советського Союзу Григоренко тоді писав:

„Цей протест, який набирає такої страшної форми, має на прицілі нас, СОВЕТСЬКИЙ НАРОД. Непрошена і не виправдана присутність НАШИХ армій спричинила таку злість і відчай у чехо-словацькому народі. Нашим схваленням інтервенції наших армій, нашим виправданям того, або тільки нашою мовчанкою, ми допомагаємо тому, що людські смолоскипи будуть горіти на площах Праги і в інших містах.”

Осуджування советського уряду зблизило його з іншим дисидентом — Наталею Горбаневською, яка, разом з семи іншими дисидентами, виявляла своє обурення на Красній площі в Москві 25 вересня 1968 р., протестуючи проти советської інвазії на Чехо-Словаччину. Їхній пасивний протест почався розгорненням чехо-словацького прапора і різних знамен, на яких видніли написи: „Стримайте советське вторгнення в Чехо-Словаччину!”, „Руки геть від ЧСРСР!” Їх негайно заарештували. Григоренко відразу став на їх захист. Він, разом із приятелями, появився вже в перший день судової розправи, 9 жовтня 1968 року. Коли йому заборонили вступ у судову залю, Григоренко написав листа, домагаючись, щоб приятелів арештованих допущено на суд. Лист підписали 40 осіб, але злочинна рука вирвала листа і зникла. Підготовано другого листа і переслано, з підписами, до Л.І. Брежнєва. Московський міський суд засудив демонстрантів. Григоренко підготував відклик, однак 19 листопада 1969 р.

Верховний Суд ССРСР відкинув його апеляцію. Григоренка на суді не було, бо того ж дня зроблено в нього обшук квартири — за виступи Григоренка на користь кримських татар. Ніхто інший, як Ленін, поширював сприятливу національну політику щодо кримських татар, а тому, що Ленін був героєм в очах Григоренка, то стає ясно, чому його тягнуло до справи кримських татар.

Татари, яким закидали співпрацю з німцями у Другій світовій війні, були депортовані за межі Центральної Азії з їхньої далекої батьківщини — Криму, в травні і червні 1944 року Сталін депортував також інші національні меншості з прикордонних територій, бо хотів там поселити осіб російського етнічного походження, адже вони були більші надійними. Переселення меншостей було тільки частиною політики русифікації, що була в ужитку від часів царя Олександра III. Присуджуючи націю татар на знищення, Сталін зліквідував Кримську Автономну Советську Республіку, яку Ленін створив 1921-го року.

Дійсно, деякі татари помагали німецьким загарбникам, але так зробили також советські громадяни не-татарської національності. В часі інвазії Криму домінуючою національною групою на тій території була російська: тільки 1/4-тина населення була татарською. Коли взяти під увагу жорстокі способи сталінського управління, то нічого дивуватись, що деякі советські громадяни дивились на німецьке військо як на визволителів, а не загарбників.

Багато татар, які „погодилися” служити в німецьких збройних силах, прийшли з таборів полонених. Вони може тому й погодилися, бо така служба давала більше можливості вижити, ніж постійне ув'язнення. Рекрутування татар німцями часто включало страшні методи:

„Гестапо прийшло і почало переконувати татар вписатися добровільцями. Їх викликали одного за другим і пропонували записатися. Кандар Абрагім відмовився, і тоді там, у присутності всіх, його застрілив агент гестапо.”

Оскарження у „зраді Батьківщини” не могло бути чесно винесене проти всіх татар. Це визнав навіть Брежнєв у 1967 р. Деякі татари включилися в просоветський партизанський

рух, а інші служили в червоній армії, але коли прийшов наказ депортувати, то він відносився до всіх татар. Виселення відбувалося з численними вбивствами і брутальністю:

„... Вночі з 18 на 19 травня 1944 року кримським татарам дано 15 хвилин позбирати власні речі, які вони мали і які вони могли нести, і забрано їх до депортації. В деяких випадках було дозволено тільки п'ять хвилин, і не дозволено забрати жодних власних речей і навіть їжі... Оцінюється число загиблих в перших 18-ти місяцях на 46 відсотків... Татари говорять про дуже важкі випадки на поїздах, в деяких взагалі не було харчування в дорозі, що тривала не менше 11-ти днів, а часто й більше. Оповідують, що ті потяги стояли на бічних лініях після вигублення всіх депортованих.”

Хрущов заатакував східно Сталіна і його національностеву політику в лютому 1956 року в „таємній” промові на 20-му Конгресі компартії ССРСР. Після того багато з виселених національностей були реабілітовані, їм дозволили повернутися до їхньої історичної батьківщини, але татарам силою перешкоджали повернутися в Крим. І тоді, коли інші національні меншості отримали ступень культурної автономії, ССРСР відмовився визнати за кримськими татарами, що вони творять окрему національність.

Впродовж 1960 років татари голосно домагалися права повернутися на їхню прабатьківську землю. Після того, як татари зорганізували масовий рух (єдиний масовий рух, який відкрито сконфронтував советів) і переслали прохання до советського уряду, було проголошено часткову реабілітацію в 1967 році. Та і той декрет в дійсності вдарив удруге по татарах. Відносячися до „татарських осельців у Криму”, радше ніж до „кримських татар”, він створив ґрунт для заборони, бо якщо татари не були національністю, то не було національності — не було й батьківщини, тому можна було їм відмовити повернення до Криму.

(Закінчення — у верговому числі журналу)

А. Гладилевич

Конференція на пошану Дмитра Донцова

Великим досягненням новоствореного монреальського Осередку Наукового Твариства ім. Шевченка було проведення наукової конференції для відзначення сотих роковин народження й десятих роковин смерті одного з найбільших українців двадцятого сторіччя — Дмитра Донцова, який провів останніх 26 рр. життя в Монреалі і там помер. Метою конференції було обговорення теми „Дмитро Донцов — теоретик українського націоналізму”. До участі в конференції зголосилося дванадцять доповідачів — п'ять з Монреаля й сім з інших міст (Торонто, Нью-Йорк і Париж). З тринадцяти доповідей тільки дві були англійською мовою, решта — українською. Три доповідачі з-поза Монреаля не могли прибути, їхні доповіді прочитано й обговорено.

Конференція відбувалася в аудиторії факультету освіти Мек-Гільського університету 11-12 листопада 1983 р. Слухачами були студенти й особи різного віку, зокрема сум'вці й пластуни. Реєстрацію і організуванням закуски під час перерв займалися пані: Оксана Андрухів, Марія Баран, Дарія Савка й Даня Явірницька.

Конференцію відкрив, на ній головував і її закриття проф. Ярема Келебай.

Головами сесій були (пропускаю титули): Роман Гуцал, Радослав Жук, Євген Калюжний, Ярема Келебай, Богдан Лаврук, Орест Павлів, Ігор Пришляк, Роман Сербин, Євген Чолій і Ярослав Чолій.

Першу доповідь п.з. „Державницький традиціоналізм Донцова” виголосив кол. професор Вінніпезького університету, мовознавець проф. Ярослав Рудницький. Він ствердив, що для Донцова державницький традиціоналізм була суверенність, з виключенням федералізму й колоніалізму.

Другу доповідь п.з. „Ідейно-світоглядова біографія Донцова до 1913 р., друкують в „Гомоні України”.

Не міг приїхати на конференцію доповідач-бібліотекар Мирон Момрик. Його доповідь „Архівна збірка Донцова в Оттавському Публічному Архіві” прочитав Я. Келебай: були цікаві інформації про збірку, яка в скорому часі буде упорядкована.

Другий день конференції почався доповіддю молодого гостя з Нью-Йорку Осипа Рожки п.з. „Погляд на Драгоманівщину в писаннях Донцова”. Доповідач звернув увагу, що Донцов перший розкрив космополітизм і русофільство федераліста Михайла Драгоманова.

Автор наступної доповіді, п.з. „Донцов проти всяких інтернаціоналізмів, зокрема марксизму”, бібліотекар Григорій Ощипко показав на численних прикладах, що справжній інтернаціоналізм не існує й що за цим терміном завжди прихований націоналізм або й імперіалізм. Донцов закликав плекати традиції княжої й козацької доби та протиставив марксизмові й большевизмові український націоналізм.

Третя доповідь мала заголовок „Між політикою та ідеологією. Підстави нашої політики” Д. Донцова і сучасність”. Її автор, історик Марко Антонович вияснив, чому Донцов з політика став ідеологом, і вказав на актуальність його твору „Підстави нашої політики”, де Донцов казав орієнтуватися на власні сили й у боротьбі з Росією шукати союзників на Заході.

Доповідь неprisутнього А. Бедрія п.з. „Вплив Д. Донцова на зформування ОУН” прочитав студент Богдан Чолій.

Голова конференції Я. Келебай прочитав розділ із своєї праці англ. мовою „Для кращого зрозуміння Донцова”. Він спростовує закид, що його роблять Донцову його противники й вороги, ніби він був фашистом. Такий закид, сказав доповідач, можуть робити тільки ті, „для яких, хто не марксист, той фашист”.

Дві дальші доповіді виголосили гості з

Торонто, діячі української культури, подружжя Стебельських.

Спершу доповідала педагог, мистець і літературознавець Аріянда Стебельська-Шум — „Літературні погляди Дмитра Донцова”. Вона показала Донцова, як визначного знавця літератури, який захоплювався письменством княжої й козацької доби, Шевченком, Гоголем і Стороженком та осуджував тих письменників, які своїми творами розкладали націю.

Журналіст, мистець і літературознавець, голова АДУК і НТШ у Канаді, Богдан Стебельський мав доповідь „Світоглядіві аналогії та розбіжності націоналізму Дмитра Донцова, Юрія Липи й Антона Княжинського”, ствердивши, що всі три мали спільне поняття про націю й відкидали орієнтацію на Москву, але різнилися в методах: Донцов наголошував волю нації, Липа — її біологічний елемент, а Княжинський — її дух.

Головний редактор „Гомону України” Олег Романишин дав доповідь п.з. „Причини сучасних світових конфліктів у світлі творчості Дмитра Донцова”, доказавши, що головною причиною сучасних збройних конфліктів є історичний месіанізм Росії й її бажання знищити Захід. Донцов уже сімдесят років тому збагнув цю правду й заявив, що Україну врятує плекання європейських ідеалів і повна сепарація від Росії. Доповідь журналіста й публіциста Романа Олійника-Рахманного була, як він сказав, на „рисковану” тему: „Дмитро Донцов і Микола Хвильовий, 1923-1933”. Доповідач вияснив, у чому Донцов і Хвильовий були подібні до себе й у чому різнилися. Донцов цікавився Хвильовим, мав вплив на його погляди й на його деякі твори, а його трагічну загибель потрактував як злочин Москви.

Останньою на конференції була доповідь журналіста, який живе у Франції, Володимира Косика п.з. „Українська людина й суспільство у філософичному світогляді Дмитра Донцова”. Її прочитав проф. Я. Келебай. Автор доповіді показав Донцова, як видатного філософа. Донцов уважав, що головними причинами нашої поразки у Визвольній Боротьбі в 1917-1920 роках були занепад волі, почуття меншевартості

й брак віри у слушність своєї справи. Тому він хотів допомогти виховати новий тип української людини й виплекати в ній такі прикмети, як воля, характер і мудрість.

ПРОФ. ІНЖ ГАВРИЛО ГОРДІЄНКО: „БІБЛІОГРАФІЯ ДРУКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА РОКИ 1927-1982”. (3 нагоди 80-ліття автора). Філадельфія, Накладом Автора, 1982. 187 стор., порт. факс., 23 см. Друк в „Украпрес”.

(Бібліографічна записка: д-р Ол. Соколшин)

Д-р Іван Овечко взявся за видання оригінальної бібліографії інж. Гаврила Гордієнка, дійсного члена УВАН в ЗСА, який, після вступу, в хронологічному порядку поміщує статті з 1927 року — одна стаття, в 1928 р. є вже їх 15, у 1929 р. вийшла його книжка „Копіюшниця”, видана у Львові, як бібліотека „Сільського Господаря” ч. 62, якої титульну сторінку і зміст теж поміщено, що робить цю бібліографію унікальною. В 1930 р. появилася його книжка про „Сою”, у Львові, видана Тов. Сільський Господар. За 1931 р. є занотовані його чотири статті, а за 1934 р. дві книжки і дві статті, поміщені в чернівецьким журналі „Самостійна Думка”.

Автор був професором в Українським Технічно-Господарським Інституті в Подєбрадах (Чехо-Словаччина), бував на Карпатській Україні, з якої виїхав 1939 р., і прибув до Америки в 1949 р. У Регенсбурзі УТГІ 1946 р. видало його „Ботаніку: Фізіологію Рослин”, 111 стор. із бібліографією предмету. Слідують далі праці, поміщені в 1942-1949 рр. і в 1950-1982; усіх від 1927 по 1982 разом 505 позицій чи одилиць, книжок, статей і рецензій, у різних виданнях на чужині. Є там матеріали про Статую Свободи, про Крим, про „Лілею-Квітку Пречистої Диви Марії”, про українську молодь, і т.д., до біографії Леоніда Мосендза, Анатема Мазепи, про чумаків, чехів на Великій Козацьку Україну, про Святослава, про атамана Гладкого, Геродота, Петлюру й інші. У 1970 р. видав у Мюнхені книгу „Історія культурних рослин”, 387 стор.; в 1973 р. — етноботанічну студію „Червона калина” на 95 стор.; 1976 р. спомини: „Під щитом Марса”, том I, 368 стор. та 1979 — том II, на 232 стор. і 36 документів. Третій том вже готовий до друку. Далі слідують відгуки читачів на його праці, які розсилав без замовлення і з того powodu були непорозуміння. Бібліографія закінчується автобіографією автора в хронологічному порядку, 1902-1949, та списком видань, де його праці друкувались.

ЧЕРЕЗ ОЩАДНІСТЬ ДО КРАЩОГО ЗАВТРА!
УКРАЇНСЬКА ЩАДНИЦЯ ПЕВНІСТЬ

SECURITY SAVINGS & LOAN ASSN.

936 N. Western Ave., Chicago, Ill. 60622

312-772-4500

ФІЛІЯ:

2166 Plum Grove Road, Rolling Meadows, Ill. 60008

312-991-9393

- В «Певності» Ви одержуєте найвищі відсотки на всіх родах ощадностей, нараховувані щоденно від дня вкладу до дня вибору й виплачувані квартално
- В «Певності» Ви одержуєте відсотки від відсотків.
- В «Певності» Ваші ощадности забезпечені Федеральною Агенцією до суми 100 тисяч доларів.
- В «Певності» Ви можете відкрити пенсійні конта, т.зв. IRA і Keogh, чекові конта та користати з першою депозиту пенсійних чеків.
- В «Певності» є до Вашої диспозиції різного рода шадничі Сертифікати.
- В «Певності» є вогнетривалі скриньки для переховування цінних речей.

**ШАДІТЬ І ПОЗИЧАЙТЕ В УКРАЇНСЬКІЙ ШАДНИЦІ «ПЕВНІСТЬ» —
НАИБІЛЬШІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ФІНАНСОВІЙ УСТАНОВІ У ВІЛЬНОМУ СВІТІ!**

**ФЕДЕРАЛЬНА КРЕДИТОВА
КООПЕРАТИВА СУМА**

В ЙОНКЕРСІ, Н. Й.

ВИДАЄ ПОЗИЧКИ СВОЇМ ЧЛЕНАМ ТА
ОРГАНІЗАЦІЯМ; СЛУЖИТЬ: ДОБРИМ І
ДЕШЕВИМ КРЕДИТОМ, ГРОШОВИМИ
ЧЕКАМИ; УДІЛЯЄ НАЙДЕШЕВІШИЙ
КРЕДИТ НА АВТА, МОРТГЕДЖІ,

ремонт домів, меблі, шпитальні рахунки,
вакації, весілля та інші цілі.

СПЕЦІАЛЬНИЙ КРЕДИТ ДЛЯ СТУДЕНТІВ

Майно кожного вкладчика чи позичкодавця
забезпечене.

Приймає ощадності і платить 7% дивіденди

Безплатне забезпечення ощадностей

Безплатне життєве забезпечення
до 2,000 дол.

Адреса:

SUMA (YONKERS)

FEDERAL CREDIT UNION

301 Palisade Ave. Yonkers, N.Y. 10703

Tel.: 914-965-8560

СТЕЙТОВА КРЕДИТОВА КООПЕРАТИВА

„БУДУЧНІСТЬ”

У ДЕТРОЙТІ

СЛУЖИТЬ СВОЇМ ЧЛЕНАМ ТА ОРГАНІЗАЦІЯМ
ДЕШЕВИМ І ВИГІДНИМ КРЕДИТОМ.
НИЗЬКОВІДСОТКОВІ ПОЗИЧКИ НА АВТА,
ДОМИ, НАПРАВУ ДОМІВ, МЕБЛІ, ВАКАЦІЇ,
ШПИТАЛЬНІ РАХУНКИ І Т. П. ПОЗИЧКИ
(КРІМ МОРТГЕДЖОВИХ) ЗАБЕЗПЕЧЕНІ
ДО 10.000 ДОЛ. БЕЗПЛАТНО ДЛЯ ПОЗИЧ-
КОДАВЦЯ. ВІД ВКЛАДІВ ПЛАТИТЬ 5¼%
ДИВІДЕНДИ

Вкладчики мають безкоштовне життєве
забезпечення до висоти 2,000 дол.

Ощадності забезпечені до всякої висоти.

Future Credit Union of Detroit

4641 Martin Ave., Detroit, Mich.

3011 Caniff, Hamtramck, Mich. 48212

Tel.' 843-5411

Софія Наумович
(Париж)

10 РАДІОПЕРЕДАЧ ПРО УКРАЇНУ

Заходами Гійома Мальорі, автора „Афери Кравченка”, французьке державне радіо „Франс-культур” передало 10 передач про Україну від 31.X до 10.XI 1983 р. Це радіо „інтелектуалів”, професорів Сорбони та ін. установ міністерства освіти.

Передача п.з. „Україна — це значить Європа” складалася з окремих інтерв'ю, які провадив з українцями Гійом Мальорі. Серед опитуваних були такі імена: голова комбатантів Юрій Єремїїв, професори: Аркадій Жуковський, Кирило Митрович, Борис Вітошинський, Володимир Косик та Ольга Вітошинська, православний священник о. Борис Хайневський, пані Каченко, маляр А. Соломуха та декілька людей, що не хотіли давати свого прізвища.

У програмі „Телерами” було надруковане вступне слово Г. Мальорі як і назви окремих передач. У вступному слові читаємо: „Існує борг перед Україною: повернути їй пам'ять без того, щоб її асимілювати з московським світом. Це перший раз українці діаспори у Франції, говорять уголос про свою історію. Це професори, православний священник, інженер, маляр, селянин. Це голоси європейців, які згадують середземноморські впливи, через Чорне море, їх спільну долю з австромадярами, поляками і чехами та їх невтомні змагання до політичної еманципації від 17 ст. Отож саме від здобуття територіальної суверенності України 1917 р. починається серія свідчень та аналіз: дипломатичне вагання Франції, насильне вороже влучення України у советську багатонаціональність, жакливий голод 1933 р. Й ось деякі факти, що про них тут говоритиметься. Українці, обезкровлені сталінським терором і двома війнами, все ж не забули функції в Європі, як і свого вікового екуменізму: погодити візан-

тійське православ'я з римським католицизмом”.

Кожна передача починалася славнем „Ще не вмерла” й закінчувалася піснею, з якої ми встигли записати частину: „Як давно, як давно, у розлуці минають години, Чужино, чужино, не заміниш мені України”. Її виконував при акордеоні Тарас Чумак. Крім того, з французького боку брав участь теж проф. Марк Феро, автор кількох книжок про московську революцію.

Із тем, що їх порушували окремі опитувані, були історичні та культурні досягнення, ситуація українців під польською, німецькою й московською окупаціями, як теж наші уряди УНР та її універсали, 30 червня з Ярославом Стецьком, „коляборація” з німцями, за яку „не маємо чого червоніти”, боротьба на два фронти, — наші збройні сили — УАрмія й УПА, православ'я й католицизм, участь українців у французькому підпіллі, голод в Україні, організований Москвою, і врешті найновіші вихідці з України завдяки одруженню з французженками.

Очевидно, не всі опитувані стояли на висоті завдання, про деякі важливі речі не згадано, про що й ведеться тепер критика в громаді, — однак в більшості випадків опитувач Г. Мальорі умів покласти край зайвій балаканині і навпаки, своїми доцільними запитаннями умів видобути добрі відповіді. А втім, це був перший, і, надіємося, не останній раз такого українського виступу у французькому радіо. Українські й багато французьких слухачів оцінили як слід роботу Г. Мальорі та листами до Французького радіо йому за те подякували, а дехто навіть піддав думку про наступні передачі.

**ЗАРЕЄСТРУЙТЕ УКРАЇНУ ЯК РОСІЙСКУ
КОЛОНІЮ І ДОПОМОЖІТЬ ЗВІЛЬНИТИСЯ
ВІД НАКИНЕНОЇ ОКУПАЦІЇ**

з листа до ОН Олесь Бердника